

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบบทบาทครูในการพัฒนาชุมชนระหว่างหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาแตกต่างกัน ในเขตการศึกษา 11 โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูหัวหน้างานสัมพันธ์ชุมชนโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาแตกต่างกัน เขตการศึกษา 11 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ปีการศึกษา 2540

2. กลุ่มตัวอย่าง

2.1 กลุ่มตัวอย่างหมู่บ้าน สุ่มจากหมู่บ้านทั้ง 3 ระดับใน 5 จังหวัด มีจำนวนทั้งสิ้น 9,567 หมู่บ้าน กำหนดกลุ่มตัวอย่างหมู่บ้าน โดยใช้สูตรการกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาโร ยามานะ (Taro Yamane) ด้วยความเชื่อมั่นที่ระดับ 95 % (ประคอง กรรณสูตร, 2538) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (0.05)

โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 384 หมู่บ้าน โดยถือเอาสัดส่วนตามหมู่บ้านในแต่ละระดับดังนี้

หมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 1 จากประชากร 2,405 หมู่บ้าน ได้กลุ่มตัวอย่าง 97 หมู่บ้าน
หมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 2 จากประชากร 5,348 หมู่บ้าน ได้กลุ่มตัวอย่าง 214 หมู่บ้าน
หมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 3 จากประชากร 1,814 หมู่บ้าน ได้กลุ่มตัวอย่าง 73 หมู่บ้าน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นโรงเรียน

สุ่มจากหมู่บ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 384 หมู่บ้าน โดยเลือกหมู่บ้านที่มีโรงเรียนประถมศึกษาตั้งอยู่รวมทั้งสิ้น 384 โรงเรียน

2.3 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู

ครูหัวหน้างานสัมพันธ์ชุมชนโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 11 ที่ตั้งอยู่ในหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาแตกต่างกัน 3 ระดับ มีโรงเรียนละ 1 คน ดังนั้น ครูหัวหน้างานสัมพันธ์ชุมชนจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 384 โรงเรียน มีจำนวน 384 คน ดังนี้

เป็นครูโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 1 97 คน

เป็นครูโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 2 214 คน

เป็นครูโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 3 73 คน

ตารางที่ 2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วน จำแนกตามจังหวัดที่ทำการศึกษา

จังหวัด	ระดับการพัฒนา								
	เร่งรัดพัฒนาอันดับ 1			เร่งรัดพัฒนาอันดับ 2			เร่งรัดพัฒนาอันดับ 3		
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง		ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง		ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	
		ส่งไป	ตอบกลับ		ส่งไป	ตอบกลับ		ส่งไป	ตอบกลับ
ชัยภูมิ	307	12	8	646	26	20	235	10	9
นครราชสีมา	491	20	19	1,163	47	28	640	25	24
บุรีรัมย์	722	29	28	1,211	48	40	247	10	8
สุรินทร์	347	14	13	1,167	47	37	355	14	14
ศรีสะเกษ	538	22	16	1,161	46	36	337	14	12
รวม	2,405	97	84	5,348	214	161	1,814	73	67

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามสำหรับครูหัวหน้างานสัมพันธ์ชุมชน ซึ่งแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบ (Check List) 4 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทครูในการพัฒนาชุมชนทั้ง 5 ด้าน 40 ข้อ

1. บทบาทในการเป็นผู้นำชุมชน ข้อ 1- 7
2. บทบาทในการเป็นผู้ประสานงาน ข้อ 8 -15
3. บทบาทในการเป็นผู้ให้บริการ ข้อ 16 - 24
4. บทบาทในการเป็นนักนวัตกรรม ข้อ 25 - 31
5. บทบาทในการเป็นผู้แก้ปัญหาแก่ชุมชน ข้อ 32 - 40

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) การให้คะแนน กำหนดน้ำหนักคะแนนเป็น 5 ระดับ คือ

ปฏิบัติตามบทบาทนั้นมากที่สุด	5	คะแนน
ปฏิบัติตามบทบาทนั้นมาก	4	คะแนน
ปฏิบัติตามบทบาทนั้นปานกลาง	3	คะแนน
ปฏิบัติตามบทบาทนั้นน้อย	2	คะแนน
ปฏิบัติตามบทบาทนั้นน้อยที่สุด	1	คะแนน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชน ของครู ประกอบด้วย 5 ด้าน 18 ข้อ

1. ด้านการเป็นผู้นำชุมชน ข้อ 1 - 4
2. ด้านการเป็นผู้ประสานงาน ข้อ 5 - 8
3. ด้านการให้บริการ ข้อ 9 -12
4. ด้านการเป็นนักนวัตกรรม ข้อ 13 - 15
5. ด้านการเป็นผู้แก้ปัญหา ข้อ 16 - 18

ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) และปลายเปิด

การให้คะแนน กำหนดน้ำหนักปัญหาแบ่งเป็น 5 ระดับคือ

เป็นปัญหามากที่สุด	5 คะแนน
เป็นปัญหามาก	4 คะแนน
เป็นปัญหาปานกลาง	3 คะแนน
เป็นปัญหาน้อย	2 คะแนน
เป็นปัญหาน้อยที่สุดหรือไม่เป็นปัญหา	1 คะแนน

2. การสร้างเครื่องมือวิจัย

ขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นดังนี้

2.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสาร หนังสือ วารสาร บทความ รายงานการวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการจัดระดับการพัฒนาหมู่บ้านจากข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้านมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2.2 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วนำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของคำถาม ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน

1. รองศาสตราจารย์ ดร. สุรกุล เจนอบรม อาจารย์ภาควิชาการศึกษา นอกโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. นายภิรมย์ นิรเศรษฐนเรษฐ นักวิชาการ 6 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
3. ดร.ปัญญา แก้วกัญญา ศึกษานิเทศก์ 6 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
4. นายประทีป แชรรัมย์ นักวิชาการ 6 กงวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
5. นางบุญทอง บุญมี ศึกษานิเทศก์ 6 ช่วยราชการสำนักงานโครงการพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

2.3 นำแบบสอบที่ได้รับการตรวจแก้ไขและเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิไปปรับปรุงแก้ไข แล้วนำทดลองใช้ (Try Out) กับครูหัวหน้างานสัมพันธ์ชุมชนโรงเรียนประถมศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 โรงเรียน 30 คน

นำแบบสอบถามที่ได้จากการทดลองใช้ไปหาความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีคำนวณค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) ตามวิธีของครอนบาร์ค (Conbach, 1971) ได้ความเที่ยงของแบบสอบถามเท่ากับ .9109

หลังจากนั้นนำมาเป็นแบบสอบถามจริงเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้คือ

1. ผู้วิจัยให้บัณฑิตวิทยาลัยออกหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยถึงเลขาธิการ คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
2. นำหนังสือความร่วมมือในการวิจัย จากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ถึงผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด เพื่อขอความร่วมมือในการวิจัยจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
3. ทำจดหมายถึงครูหัวหน้างานสัมพันธ์ชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถามและเก็บรวบรวมทางไปรษณีย์
4. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2540 รอบแบบสอบถามกลับคืนมาเป็นระยะเวลา 2 เดือน จากการส่งแบบสอบถามจำนวน 384 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 1 จำนวน 84 ฉบับ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 2 161 ฉบับ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 3 จำนวน 67 ฉบับ รวมเป็น 312 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 81.00 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Science / Personal Computer Plus : SPSS/PC) ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยการหาค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทครูในการพัฒนาชุมชน ตามลำดับดังนี้
  - 2.1 ตรวจสอบให้คะแนนแต่ละข้อตามน้ำหนักของคะแนนที่กำหนดไว้

2.2 นำคะแนนแต่ละข้อคำถามมาคำนวณหาค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$)

และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

การแปลความหมายของคะแนน ปรับปรุงจากแนวคิดของ John W. Best (1970) ดังนี้

- 4.50 - 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติตามบทบาทนั้นมากที่สุด
- 3.50 - 4.49 หมายถึง มีการปฏิบัติตามบทบาทนั้นมาก
- 2.50 - 3.49 หมายถึง มีการปฏิบัติตามบทบาทนั้นปานกลาง
- 1.50 - 2.49 หมายถึง มีการปฏิบัติตามบทบาทนั้นน้อย
- 1.00 - 1.49 หมายถึง มีการปฏิบัติตามบทบาทนั้นน้อยที่สุด
หรือไม่มีการปฏิบัติตามบทบาทนั้นเลย

3. เปรียบเทียบบทบาทครูในการพัฒนาชุมชนระหว่างหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาแตกต่างกันด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance) แบบทางเดียว (One-way Classification) หากพบว่ามี ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ก็จะมาทดสอบความแตกต่างระหว่างความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีทดสอบของเชฟเฟ (Scheffe)

4. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนตามลำดับดังนี้

4.1 ตรวจให้คะแนนแต่ละข้อ

4.2 นำคะแนนแต่ละข้อคำถามมาคำนวณหาค่ามัชฌิมเลขคณิตและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเช่นเดียวกับข้อ 2.2 และจัดอันดับความสำคัญของปัญหา

การแปลความหมายของคะแนน ปรับปรุงจากแนวคิดของเบสต์ (Best, 1970) ดังนี้

- 4.50 - 5.00 หมายถึง เป็นปัญหามากที่สุด
  - 3.50 - 4.49 หมายถึง เป็นปัญหามาก
  - 2.50 - 3.49 หมายถึง เป็นปัญหาปานกลาง
  - 1.50 - 2.49 หมายถึง เป็นปัญหาน้อย
  - 1.00 - 1.49 หมายถึง เป็นปัญหาน้อยที่สุดหรือไม่เป็นปัญหาเลย
- หลังจากนั้นจะนำเสนอผลการวิจัยในรูปตารางประกอบคำบรรยาย